

Ključni razvojni ishodi prijevremeno rođene djece i faktori koji na njih utječu

15 listopada, 2025

Prijevremeno rođena djeca suočavaju se s nizom izazova koji oblikuju njihov život od prvih dana. I dok su "palčići" često prepoznatljiviji po svojoj veličini i borbenom duhu, njihove šanse za preživljavanje i kasniji razvojni ishod ovise o kombinaciji faktora – od gestacijske dobi i porođajne mase do kvalitete medicinske skrbi i podrške obitelji te socijalno-okolišnih čimbenika.

Razumijevanje ključnih razvojnih ishoda i faktora koji ih utječu od iznimne je važnosti za pružanje odgovarajuće podrške i optimizaciju dugoročnog zdravlja.

Stope preživljavanja i smrtnost

Nažalost, smrtnost prijevremeno rođene djece i dalje je značajna. Prema podacima Ujedinjenih naroda iz 2018. godine, 35 % smrti novorođenčadi bilo je povezano s komplikacijama prijevremenog poroda. Od toga se 16 % događa u neonatalnoj dobi, dok 2–5 % djece umire do pete godine života.

Najugroženija su djeca rođena prije 25. tjedna trudnoće – njihova smrtnost može doseći i do 84 %, što pokazuje koliko je kritična granica preživljavanja u ranom razdoblju.

Ipak, **svaki dodatni tjedan u maternici povećava šanse za preživljavanje i zdrav razvoj.** Napredak medicine omogućuje da i najnezrelija djeca dobiju najbolju moguću skrb, a mnogi "palčići" rastu i razvijaju se kao njihovi vršnjaci.

Kombinacija gestacijske dobi i porođajne težine smatra se najvažnijim pokazateljem stope preživljavanja i dugoročnog zdravlja. Što je dijete bliže terminu poroda i teže, veća je vjerojatnost da preživi.

Podjela prema gestacijskoj dobi i težini

Za preciznije praćenje i planiranje skrbi, nedonoščad se dijeli prema gestacijskoj dobi:

- **Ekstremno prijevremeno** – prije 28. tjedna
- **Vrlo prijevremeno** – 28.–31. tjedan
- **Umjereno prijevremeno** – 32.–33. tjedan
- **Kasno prijevremeno** – 34.–36. tjedan

Prema porođajnoj težini:

- **Niska težina** – < 2500 g
- **Vrlo niska težina** – < 1500 g
- **Izrazito niska težina** – < 1000 g

Brojna su nerazjašnjena pitanja vezana uz prerano rođenu djecu, ali dva se pojavljuju najčešće:

- **Imaju li baš svi "palčići" zdravstvene komplikacije?**
- **Mora li prerano rođeno dijete nužno kasniti u razvoju?**

Često se može čuti mišljenje da prerano rođena djeca gotovo uvijek imaju zdravstvene izazove i da zasigurno kasne u razvoju. Iako je istina da ova populacija češće ima komplikacije i razvojne poteškoće, **sam datum rođenja ne određuje nužno razvojni ishod.** Eventualne komplikacije mogu se pojaviti samo u neonatalnom razdoblju, dok druge mogu imati dugoročne posljedice.

Fun fact: Autorica ovog članka i sama je "palčić" 😊

Mogući izazovi prerano rođene djece

Organi i organski sustavi djeteta rođenog prije 37. tjedna trudnoće još nisu u potpunosti razvijeni, što povećava rizik od određenih zdravstvenih problema. Ako se pojave, najčešće uključuju:

- respiratorne poteškoće
- poremećaje rasta i metabolizma
- povećanu osjetljivost na infekcije

Nezrelost organskih sustava također povećava rizik od pojave:

- cerebralne paralize
- intelektualnih teškoća
- poremećaja vida i sluha
- socioemocionalnih teškoća

Svako dijete je jedinstveno – generalizacije ne vrijede

Iako statistike pokazuju da prerano rođena djeca češće imaju zdravstvene ili razvojne poteškoće, **ne postoji pravilo koje vrijedi za svako dijete.** Neka djeca koja se rode prije 37. tjedna mogu rasti i razvijati se potpuno normalno, bez značajnih problema, dok se kod drugih, iako rođenih u terminu i s odličnim Apgar rezultatom, ipak mogu pojaviti zdravstvene komplikacije i/ili razvojne teškoće.

Razvoj je individualan i ovisi o kombinaciji brojnih čimbenika. Zato je važno **promatrati svako dijete kao jedinku**, pratiti njegov ritam i pružiti podršku prilagođenu njegovim potrebama, umjesto da se oslanjamo isključivo na statističke prosjeke ili opća pravila.

Faktori koji utječu na ishode

Razvoj prerano rođenog djeteta ovisi o složenoj kombinaciji čimbenika. Osim gestacijske dobi i porođajne mase, veliku ulogu ima **kvaliteta medicinske skrbi.** Djeca koja imaju pristup dobroj neonatalnoj njezi, intenzivnoj skrbi i pravilnoj prehrani imaju značajno veće šanse za optimalan rast i zdrav razvoj. Nutrifikacija uključuje strategije prehrane prilagođene dobi i potrebama djeteta, koje podupiru kako tjelesni, tako i neurološki razvoj.

Nakon procjene razvoja, od velike koristi mogu biti i **programi rane intervencije.** Individualizirani programi, prilagođeni potrebama djeteta i provedeni u suradnji sa stručnjacima, mogu značajno smanjiti rizik od kašnjenja u razvoju i pomoći djetetu da ojača svoje snage.

Socio-ekonomski uvjeti i obiteljska podrška također su od velike važnosti. Okolina koja je educirana, emocionalno prisutna i sposobna pružiti toplinu i nježnost stvara okruženje u kojem djeca bolje napreduju, ne samo fizički, nego i emocionalno.

U konačnici, najvažniji "lijek" za prerano rođeno dijete često je upravo roditeljska prisutnost, ljubav i pažnja. Emocionalna toplina od najranije dobi snažno doprinosi boljim dugoročnim ishodima i stabilnom razvoju.

Napomena: Rani razvoj nije utrka – cilj nije ubrzati dijete, nego ga pratiti u njegovom prirodnom ritmu, prepoznati njegove snage i prevenirati moguće poteškoće.

Zaključak

Svaki "palčić" započinje svoj život s izazovima, ali i s nevjerojatnom snagom.

Prijevremeno rođenje ne mora biti prepreka zdravom i sretnom djetinjstvu. Ono je samo drugačiji početak – put koji traži više strpljenja, pažnje i razumijevanja.

Ovaj članak je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti.

Autor:

Bruna Bašić, mag.rehab.educ. et mag.cin., doktorandica neuroznanosti

Izvori:

1. Europska zaklada za skrb o novorođenčadi. (2023). Europski standardi skrbi za novorođenčad. https://newborn-health-standards.org/wp-content/uploads/2023/04/ESCNH_Report_EN_web.pdf
2. Hrvatski zavod za javno zdravstvo [HZJZ]. (2023). Međunarodni dan svjesnosti o prijevremenom rođenju. <https://www.hzjz.hr/sluzba-javno-zdravstvo/medunarodni-dan-svjesnosti-o-prijevremenom-rodenju-2023-g/>
3. Mardešić, D., i sur. (2016). Pedijatrija. Zagreb: Školska knjiga.
4. Stanojević, M. (2018). Škola roditeljstva, priprema nedonoščeta za otpust iz rodilišta. Paediatrica Croatica, 62(Suppl. 1), 80–85.